

Sygn. akt I PK 98/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w K.

o zapłatę uposażenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 marca 2016 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 października 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach procesu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 lipca 2012 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy w K. w pkt 1. zasądził od pozwanego Skarbu Państwa - Okręgowego Inspektoratu Służby

Więziennej w K. na rzecz powódki A. S. kwotę 109.146 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 września 2011 r.; w pkt 2. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 8.158 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego strona pozwana zaskarżyła apelacją.

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2013 r., Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego z 11 lipca 2012 r. w całości i oddalił powództwo oraz zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego powódka zaskarżyła skargą kasacyjną.

Wyrokiem z dnia 13 marca 2014 r., sygn. akt I PK 218/13, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Wyrokiem z dnia 27 października 2014 r., Sąd Apelacyjny - po ponownym rozpoznaniu sprawy - w pkt 1. oddalił apelację pozwanego Skarbu Państwa - Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w K. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy w K. z dnia 11 lipca 2012 r.; w pkt 2. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 19.015 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny ustalił, że powódka pełniła służbę jako funkcjonariusz Służby Więziennej na stanowisku radcy prawnego. W związku z postawieniem jej zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 286 § 3 k.k., decyzją personalną z dnia 3 lipca 2008 r. została obligatoryjnie zawieszona w czynnościach służbowych na okres trzech miesięcy w trybie określonym w ustawie z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1761 ze zm.; dalej również jako: „ustawa z 1996 r.”). W okresie zawieszenia w czynnościach służbowych od dnia 1 sierpnia 2008 r. powódce zawieszono wypłatę połowy uposażenia. Kolejną decyzją personalną z dnia 2 października 2008 r. okres zawieszenia powódki w czynnościach służbowych został przedłużony od 4 października 2008 r. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego i w dalszym ciągu powódce zawieszono wypłatę połowy uposażenia. W dniu 13 maja 2011 r. zapadł wyrok Sądu Rejonowego w J., II K .../09, warunkowo umarzający postępowanie karne przeciwko powódce. Orzeczenie to uprawomocniło się z dniem 27 czerwca 2011 r. W tej samej dacie uchylono zawieszenie powódki w czynnościach służbowych i

rozpoczęto wypłatę jej uposażenia w pełnej wysokości. Za cały okres zawieszenia w czynnościach służbowych (od 3 lipca 2008 r. do 8 lipca 2011 r.) powódce nie wypłacono wstrzymanej połowy uposażenia.

Według Sądu kwestia sporna w sprawie sprowadzała się do ustalenia prawa powódki do części zawieszono jej uposażenia, a w konsekwencji do wykładni art. 95 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. z 2014 r., poz. 1415 dalej jako: „ustawa” lub „ustawa o Służbie Więziennej”). Sąd podkreślił, że warunkowe umorzenie postępowania karnego nie stanowi skazania w rozumieniu przepisów prawa karnego, co w konsekwencji sprowadza się do wniosku, że oceniając zasadność żądania powódki w świetle tylko ust. 2 art. 95 ustawy o Służbie Więziennej powództwo należałoby uwzględnić. Pozostaje jednak do rozważenia kwestia wzajemnych relacji regulacji określonych w art. 95 ust. 2, ust. 3 i ust. 4 powołanej ustawy pod kątem ewentualnego wyłączenia prawa powódki do zawieszono jej uposażenia. W ocenie Sądu drugiej instancji dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie będzie miał znaczenie przepis art. 94 ustawy o Służbie Więziennej dotyczący kwestii zawieszono funkcjonariusza w czynnościach służbowych. Zgodnie z art. 94 ust. 1 funkcjonariusza zawiesza się w czynnościach służbowych w razie tymczasowego aresztowania. Natomiast ust. 2 stanowi, że funkcjonariusza można zawiesić w czynnościach służbowych w przypadku wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego o przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe albo postępowania dyscyplinarnego. W ust. 3 wskazano, że zawieszenie może nastąpić na czas nie dłuższy, niż 3 miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres zawieszono w czynnościach służbowych można przedłużyć na czas nie dłuższy, niż 12 miesięcy. W przepisie art. 94 określono przesłanki będące podstawą zastosowania tej instytucji wobec funkcjonariusza Służby Więziennej (jedną obligatoryjną i trzy fakultatywne). W ustawie o Służbie Więziennej okres zawieszono w czynnościach służbowych jest ograniczony do trzech miesięcy. Termin ten jest terminem wynikającym z założenia przyjętego przez ustawodawcę, że okres ten jest wystarczający, by przełożony funkcjonariusza zorientował się, czy istnieją przesłanki umożliwiające wymierzenie kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby lub czy zachodzi „szczególnie uzasadniony przypadek” i wtedy będzie mógł

wydać decyzję o przedłużeniu okresu zawieszenia, tak by w sumie trwało ono 12 miesięcy, a po upływie tego okresu będzie mógł zwolnić zawieszonoego funkcjonariusza na podstawie art. 96 ust. 2 pkt 7 ustawy o Służbie Więziennej. Na gruncie poprzedniej regulacji - ustawy z 1996 r. w szczególnie uzasadnionych przypadkach okres zawieszenia w czynnościach służbowych można było przedłużyć z uwagi na trwające postępowanie karne toczące się przeciwko funkcjonariuszowi do czasu jego prawomocnego zakończenia (taka też sytuacja miała miejsce w przypadku powódki). Natomiast, zgodnie z przepisem art. 94 ust. 3 obowiązującej ustawy o Służbie Więziennej, czas zawieszenia z powodu prowadzenia postępowania dyscyplinarnego, karnego lub karnego skarbowego, trwa nie dłużej, niż 12 miesięcy. Oznacza to, że w przypadku, gdy długość postępowania przekroczy 12 miesięcy, funkcjonariusz albo powinien powrócić do służby (np. jeżeli przełożony uzna, że wszystko wskazuje na to, iż postępowanie, którego wszczęcie stanowiło podstawę zawieszenia, zakończy się uniewinnieniem lub umorzeniem), albo powinien zostać z niej zwolniony na podstawie wspomnianego wyżej przepisu (np. gdy istnieje prawdopodobieństwo graniczące z pewnością, że postępowanie toczące się przeciwko funkcjonariuszowi zakończy się jego skazaniem). Potwierdza to treść art. 96 ust. 2 pkt 7 ustawy o Służbie Więziennej, w którym upływ 12-miesięcznego okresu zawieszenia może być powodem zwolnienia funkcjonariusza ze służby. Według Sądu drugiej instancji upływ 12 miesięcznego zawieszenia w czynnościach służbowych stanowi fakultatywną podstawę zwolnienia funkcjonariusza ze służby. Oznacza to, że podjęcie decyzji w przedmiocie zwolnienia należy do właściwego podmiotu, który jednak nie ma obowiązku dokonania zwolnienia ze służby. W jego gestii będzie pozostawała ocena wpływu wystąpienia tej przesłanki na służbę funkcjonariusza, przy uwzględnieniu interesu samej służby i to w istocie powinno zaważyć na decyzji, czy powinno dojść do zwolnienia ze służby, czy też w konkretnych okolicznościach nie istnieje taka potrzeba.

Regulacja określona w art. 95 ust. 2 ustawy o Służbie Więziennej niewątpliwie będzie miała zastosowanie, jeśli nastąpi uchylene zawieszenia w czynnościach służbowych funkcjonariusza i nastąpi to zarówno, gdy uchylene zawieszenia będzie miało miejsce przed upływem 12-miesięcznego okresu

zawieszenia, jak również po upływie tego okresu, a funkcjonariusz nie został zwolniony ze służby. W tym momencie pojawia się wątpliwość wynikająca z uregulowania ust. 4 i ust. 3 art. 95 ustawy o Służbie Więziennej, a sprowadzająca się do pytania, czy w sytuacji warunkowego umorzenia postępowania karnego funkcjonariusz, wobec którego uchylono zawieszenie, nie utraci prawa do zawieszony części uposażenia. W ocenie Sądu drugiej instancji przepis art. 94 ust. 2 oraz ust. 3 i 4 (powinno być art. 95 ust. 2, ust. 3 i ust. 4) reguluje dwie odrębne sytuacje dotyczące prawa funkcjonariusza służby więziennej do zawieszony części uposażenia, spowodowanej zawieszeniem go w czynnościach służbowych z uwagi na toczące się postępowanie karne i zakończeniem tego postępowania. Pierwsza sytuacja dotyczy przypadku, gdy w chwili zakończenia postępowania karnego funkcjonariusz jest nadal zawieszony w czynnościach służbowych i wtedy, jeśli zostaje to zawieszenie uchylone, a funkcjonariusz nie jest skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe lub ukarany karą dyscyplinarną wydalenia ze służby, to nabywa on prawo do zawieszony części uposażenia. Druga sytuacja dotyczy przypadku, kiedy funkcjonariusz nie pozostaje w zawieszeniu w czynnościach służbowych i jeśli postępowanie karne o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe zostało umorzone lub został uniewinniony prawomocnym wyrokiem sądu, to nabywa prawo do zawieszony części uposażenia i to niezależnie, czy nadal pozostaje w stosunku służbowym, czy nie. Jedynie w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego - nie nabędzie prawa do zawieszony części uposażenia. Według Sądu drugiej instancji powyższa wykładnia znajduje również historyczne uzasadnienie w przepisach poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 26 kwietnia 1996 r. o Służbie Więziennej, w której została odrębnie uregulowana kwestia nabycia prawa do zawieszony części uposażenia w sytuacji uchylenia zawieszenia w obowiązkach służbowych (art. 120), a sytuacje dotyczące umorzenia postępowania karnego określono w art. 121 tej ustawy. Z powyższych regulacji ustawy z 1996 r. wynika, że prawo do zawieszony części uposażenia związane było tylko z niezwołaniem funkcjonariusza ze służby ze wskazanych przyczyn (co wynikało z art. 120). Jeśli więc stosunek służbowy trwał po uchyleniu

zawieszenia, to funkcjonariusz nabywał prawo do zawieszony części uposażenia. Natomiast zakończenie postępowania karnego umorzeniem, uniewinnieniem i prawo do zawieszony części uposażenia dotyczyło tylko przypadku uprzedniego tymczasowego aresztowania funkcjonariusza, nawet jeśli funkcjonariusz został zwolniony ze służby (art. 121 ustawy).

W aktualnie obowiązujących przepisach ustawy o Służbie Więziennej zapisy te zostały „skomasowane” w jednym przepisie art. 95, z tym wyjątkiem, że nie wyodrębniono przypadku tymczasowego aresztowania.

Biorąc pod uwagę powyżej przedstawioną argumentację Sąd drugiej instancji uznał, że regulacje zawarte w ust. 4 i ust. 3 art. 95 ustawy o Służbie Więziennej nie mają zastosowania do ust. 2 stanowiącego pełną regulację przypadku, kiedy to funkcjonariusz pozostający w zawieszeniu w czynnościach służbowych nie zostaje skazany za określone w przepisie przestępstwo i następuje uchylenie zawieszenia. Będzie to się wiązało również z sytuacją, kiedy pomimo upływu terminów zawieszenia, stosunek służbowy funkcjonariusza będzie nadal trwać, albowiem w ocenie podmiotu decyzyjnego, zarzucany mu czyn nie będzie takiej wagi, która pozostawałaby w sprzeczności z interesem Służby Więziennej. Wówczas, w konsekwencji pozostania w służbie i uchylenia zawieszenia, funkcjonariusz nabywa prawo do zawieszony części uposażenia, jeśli tylko nie zostanie skazany w postępowaniu karnym za określone w art. 95 ust. 2 ustawy o Służbie Więziennej przestępstwa, czy też nie otrzyma kary dyscyplinarnej zwolnienia ze służby.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego (w całości) zaskarżyła skargą kasacyjną strona pozwana zastępowana przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa. Skargę oparto na pierwszej podstawie kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucając błędną wykładnię: 1. art. 95 ust. 2 ustawy o Służbie Więziennej przez przyjęcie, że przepis ten odnosi się także do funkcjonariuszy, wobec których postępowanie karne zostało umorzone warunkowo, 2. art. 95 ust. 4 w związku z art. 95 ust. 3 ustawy o Służbie Więziennej przez przyjęcie, że przepisu tego nie stosuje się do sytuacji, gdy funkcjonariusz, wobec którego umorzono warunkowo postępowanie karne pozostał w służbie i powrócił do jej czynnego pełnienia po ustaniu zawieszenia w czynnościach służbowych (uchylenia zawieszenia).

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez uwzględnienie apelacji i oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za wszystkie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania; z ostrożności procesowej powódka wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona.

Nie można jednak w pełni podzielić wszystkich zawartych w niej argumentów, a zwłaszcza zawartej w niej sugestii, że zaskarżony wyrok pozostaje w sprzeczności z wykładnią dokonaną w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2014 r. w sprawie I PK 218/13 (OSNP 2015 nr 6, poz. 77). W wyroku tym uznano, że skarga kasacyjna podlega uwzględnieniu, gdyż „uchylenie zawieszenia” funkcjonariusza Służby Więziennej w czynnościach służbowych, o którym mowa w art. 95 ust. 2 ustawy z 2010 r., nie musi sprowadzać się do „uchylenia decyzji o zawieszeniu” funkcjonariusza w czynnościach (w szczególności na podstawie powołanych przez Sąd Apelacyjny art. 154 i 155 k.p.a.). W realiach rozpoznawanej sprawy powódkę zawieszono w czynnościach służbowych na podstawie przepisów poprzednio obowiązującej ustawy z 1996 r. Zawieszenie funkcjonariusza Służby Więziennej w czynnościach służbowych mogło wówczas nastąpić na czas nie dłuższy niż 3 miesiące, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach okres zawieszenia w czynnościach służbowych można było przedłużyć do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego (art. 37 ust. 3 ustawy z 1996 r.). Konsekwencją zawieszenia powódki w czynnościach służbowych było

zawieszenie (wstrzymanie) wypłaty połowy uposażenia, jakie przysługiwało jej przez cały okres zawieszenia w czynnościach służbowych (art. 120 ust. 1 ustawy z 1996 r.). Poza tym w rozpoznawanej sprawie było niesporne, że powódka zachowała status funkcjonariusza zawieszonoego w czynnościach służbowych w dacie wejścia w życie obowiązującej ustawy z 2010 r., co nastąpiło w dniu 13 sierpnia 2010 r. Zgodnie z przepisami przejściowymi ustawy z 2010 r., wszczęte i niezakończone przed dniem 13 sierpnia 2010 r. sprawy ze stosunku służbowego, dotyczące w szczególności zawieszania w czynnościach służbowych i zwalniania ze służby, powinny być prowadzone na podstawie ustawy z 2010 r. (art. 268 ust. 1 w związku z art. 217 ust. 2 ustawy z 2010 r.). W związku z tym Sąd Najwyższy zauważył, że do sytuacji prawnej powódki powinien mieć zastosowanie art. 94 ust. 3 zdanie drugie ustawy z 2010 r., zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych przypadkach okres zawieszenia funkcjonariusza w czynnościach służbowych można przedłużyć na czas nie dłuższy niż 12 miesięcy oraz art. 96 ust. 2 pkt 7 tej ustawy, zgodnie z którym funkcjonariusza Służby Więziennej można zwolnić ze służby w razie upływu 12-miesięcznego okresu zawieszenia w czynnościach służbowych. Tymczasem powódka była zawieszona w czynnościach służbowych przez okres znacznie dłuższy niż 12 miesięcy. W piśmiennictwie trafnie podkreśla się, że w myśl aktualnie obowiązujących przepisów (które do powódki należało stosować od 13 sierpnia 2010 r.) upływ 12-miesięcznego terminu zawieszenia (przed prawomocnym zakończeniem postępowania karnego prowadzonego przeciwko funkcjonariuszowi) oznacza, że funkcjonariusz albo powinien „powrócić” do służby (czyli rozpocząć w pełni „normalne” wykonywanie obowiązków służbowych w zakresie objętym treścią stosunku służbowego), albo powinien zostać zwolniony ze służby, z tym zastrzeżeniem, że w razie gdyby postępowanie karne zakończyło się ostatecznie uniewinnieniem lub umorzeniem, to przysługiwałaby mu możliwość ubiegania się o ponowne przyjęcie do służby na zasadach przewidzianych w art. 221 ust. 1 pkt 4 ustawy z 2010 r. (tak F. Radoniewicz [w:] Służba więzienna. Komentarz pod red. M. Mazuryka i M. Zonia, Warszawa 2013, tezy 27 i 36 do art. 94). Przepis art. 218 ust. 1 pkt 4 ustawy z 2010 r. należy więc rozumieć ściśle (a nawet zwięźajaco) jako wymagający wydania decyzji w sprawach dotyczących zawieszenia w

czynnościach służbowych, które w bezpośredni sposób rzutują na przebieg służby funkcjonariusza Służby Więziennej, a więc decyzje o zawieszeniu w czynnościach służbowych, przedłużeniu okresu zawieszenia (zawieszeniu na dalszy okres), skróceniu okresu zawieszenia (uchyleniu decyzji o zawieszeniu). W razie ustania zawieszenia funkcjonariusza Służby Więziennej w pełnieniu czynności służbowych wskutek prawomocnego zakończenia postępowania karnego wskazanego w decyzji jako koniec okresu zawieszenia, przełożony wyłącznie stwierdza ten fakt (nie podejmuje żadnych rozstrzygnięć) i dopuszcza funkcjonariusza do pełnienia służby. Funkcjonalnie nie ma podstaw, aby tego rodzaju czynność poddać kontroli sądu administracyjnego. Wydania w takiej sytuacji decyzji nie wymaga również interes funkcjonariusza ani interes społeczny. Wobec tego należy uznać, że stwierdzenie wygaśnięcia decyzji o zawieszeniu funkcjonariusza Służby Więziennej w czynnościach służbowych wskutek jej bezprzedmiotowości z powodu upływu terminu końcowego zawieszenia, nie wymaga wydania decyzji administracyjnej. Rozstrzygnięcie w tym przedmiocie powinno nastąpić w formie pisemnej (art. 217 ust. 1 ustawy z 2010 r.) i zostać wykonane przez dopuszczenie funkcjonariusza do służby. W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy warunki te w oczywisty sposób zostały spełnione, skoro przełożony powódki pismem z dnia 8 lipca 2011 r. poinformował ją, że w związku z prawomocnym zakończeniem w dniu 27 czerwca 2011 r. postępowania karnego „od chwili obecnej jest obowiązana do pełnienia służby na stanowisku radcy prawnego”. Wobec tego w stosunku do powódki doszło do „uchylenia zawieszenia w czynnościach służbowych” w rozumieniu art. 95 ust. 2 *in principio* ustawy z 2010 r. Sąd drugiej instancji nietrafnie tym samym przyjął, że nie nastąpiło wobec powódki uchylenie zawieszenia w czynnościach służbowych w rozumieniu art. 95 ust. 2 ustawy z 2010 r., gdyż nie wydano w tym przedmiocie decyzji administracyjnej. W konsekwencji Sąd Apelacyjny nie rozważał, czy roszczenie powódki było uzasadnione w kontekście „całościowej” wykładni art. 95 ustawy z 2010 r., w szczególności, czy uprawnienie funkcjonariusza Służby Więziennej do otrzymania zawieszony części uposażenia jest wyłączone w razie prawomocnego zakończenia postępowania karnego jego warunkowym umorzeniem. Rozważanie zarzutów skargi kasacyjnej w tym zakresie Sąd Najwyższy uznał za przedwczesne.

W tym stanie rzeczy, w czasie ponownego rozpoznania sprawy, Sąd Apelacyjny rozstrzygnął sprawę merytorycznie, nie będąc związany wytycznymi Sądu Najwyższego w zakresie wykładni art. 95 ust. 4 ustawy. Dokonana w zaskarżonym wyroku subsumcja nasuwa jednak wątpliwości.

Art. 95 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej, obecny jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1415 ze zm.) zawiera następujące unormowania:

1. Funkcjonariuszowi zawieszonemu w czynnościach służbowych zawiesza się, od najbliższego terminu płatności, 50% należnego uposażenia.

2. W razie uchylenia zawieszenia w czynnościach służbowych funkcjonariusz otrzymuje zawieszoną część uposażenia oraz podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, jeżeli nie został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe lub ukarany karą dyscyplinarną wydalenia ze służby.

3. W razie prawomocnego umorzenia postępowania karnego o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub uniewinnienia prawomocnym wyrokiem sądu w tej sprawie, funkcjonariusz otrzymuje zawieszoną część uposażenia oraz podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, chociażby umorzenie lub uniewinnienie nastąpiło po zwolnieniu funkcjonariusza ze służby.

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się, w przypadku gdy postępowanie karne o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, o których mowa w ust. 2, umorzono z powodu przedawnienia, amnestii, a także w przypadku warunkowego umorzenia tego postępowania.

W ocenie Sądu Najwyższego zgodnie z przepisem art. 95 ust. 1 funkcjonariusz zawieszony w czynnościach służbowych otrzymuje jedynie połowę należnego mu uposażenia (rozumianego jako uposażenie zasadnicze wraz z dodatkami do uposażenia zasadniczego o charakterze stałym - art. 57 ust. 1 ustawy). Wypłata pozostałej części zostaje obligatoryjnie zawieszona.

Na podstawie art. 95 ust. 2 funkcjonariusz może otrzymać zawieszoną część uposażenia w przypadku uchylenia zawieszenia w czynnościach służbowych, przy czym - stosownie do cytowanego wyżej wyroku Sądu Najwyższego - uchylenie to

nie musi przybierać postaci decyzji administracyjnej, a wystarczające jest pisemne jej stwierdzenie i dopuszczenie funkcjonariusza do wykonywania dotychczasowych obowiązków. Drugim warunkiem wymienionym w tym przepisie jest ustalenie, że funkcjonariusz nie został skazany ani prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe, ani ukarany karą dyscyplinarną wydalenia ze służby.

W art. 95 ust. 3 przewidziano sytuacje, w których funkcjonariusz otrzymuje zawieszoną część uposażenia oraz podwyżki tego uposażenia, wprowadzone w okresie zawieszenia, chociażby umorzenie lub uniewinnienie nastąpiło po zwolnieniu funkcjonariusza ze służby. Następuje to w przypadku prawomocnego umorzenia postępowania karnego o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub uniewinnienia prawomocnym wyrokiem sądu. Omawiany przepis odnosi się głównie do art. 96 ust. 2 pkt 7 ustawy, który stanowi, że zwalnia się funkcjonariusza ze służby z uwagi na upływ 12-miesięcznego okresu zawieszenia w czynnościach służbowych. Pomimo więc zwolnienia ze służby ekskulpacja od zarzutu popełnienia przestępstwa umożliwia wypłatę pełnego uposażenia.

Sąd umarza postępowanie karne, gdy stwierdzi okoliczności wyłączające ściganie (wskazane w art. 17 § 1 k.p.k.). W przypadku, gdy czynu zabronionego nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia (art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.), bądź też czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa (art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.), sąd wydaje wyrok uniewinniający.

Zdaniem Sadu Najwyższego w art. 95 ust. 4 wskazano trzy sytuacje, w których nie znajdzie zastosowania unormowanie z przepisu art. 95 ust. 3. Zachodzi to wtedy, gdy po pierwsze postępowanie karne w sprawie o popełnienie umyślnego przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego lub postępowanie karnoskarbowe w sprawie o popełnienie umyślnego przestępstwa skarbowego zostało umorzone z powodu przedawnienia, po drugie, gdy powodem umorzenia była amnestia, po trzecie, gdy postępowanie umorzono warunkowo. Przepis art. 95 ust. 4 należy odczytać jako wyjątek od unormowania art. 95 ust. 3 ustawy.

F. Radoniewicz, w Komentarzu do art. 95 ustawy o służbie więziennej (LEX), wyraził pogląd, że unormowanie to, będące powtórzeniem treści art. 121 ust. 3

ustawy z 1996 r., wynika z przekonania, że we wskazanych wypadkach następuje przełamanie domniemania niewinności, choć sprawca nie ponosi odpowiedzialności karnej za przypisany mu czyn. Warunkowe umorzenie jest instytucją prawa karnego, przewidzianą w przepisie art. 66 k.k. Na jego podstawie sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa (art. 66 § 1 k.k.). Warunkowego umorzenia nie stosuje się wobec sprawcy przestępstwa zagrożonego karą przekraczającą trzy lata pozbawienia wolności (art. 66 § 2 k.k.). Jednak w wypadku, gdy pokrzywdzony pojednał się ze sprawcą, sprawca naprawił szkodę lub pokrzywdzony i sprawca uzgodnili sposób naprawienia szkody, istnieje możliwość warunkowego umorzenia w stosunku do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą nieprzekraczającą pięciu lat pozbawienia wolności (art. 66 § 3 k.k.). Wyrok warunkowo umarzający postępowanie nie jest wyrokiem skazującym. Zastosowanie tej instytucji musi być poprzedzone stwierdzeniem winy sprawcy oraz brakiem wątpliwości co do popełnienia przestępstwa. W związku z tym podstawą warunkowego umorzenia jest ustalenie wszystkich przesłanek odpowiedzialności karnej (A. Zoll (w:) A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, t. I. Komentarz do art. 1-116, Kraków 2004, s. 827).

W Kodeksie karnym skarbowym ustawodawca zasadniczo recypował instytucję warunkowego umorzenia w kształcie zbliżonym do konstrukcji przyjętej w kodeksie karnym, z pewnymi modyfikacjami związanymi ze specyfiką materii, jaką jest prawo karne skarbowe. Zostały one zawarte w przepisach art. 41, 41a i 42 k.k.s. (L. Wilk, J. Zagrodnik, Prawo karne skarbowe, Warszawa 2009, s. 150-151).

Podzielając te konstatacje Sąd Najwyższy uznał, że art. 95 ust. 4 jest przepisem szczególnym, który bezpośrednio odnosi się art. 95 ust. 3 ustawy, a równocześnie uzupełnia unormowanie art. 95 ust. 2 ustawy, wyłączając możliwość wypłaty zawieszony części uposażenia funkcjonariusza w sytuacji, gdy popełnienie przez funkcjonariusza czynu przestępczego nie budzi wątpliwości;

jedynie z uwagi na inne okoliczności nie jest celowe wymierzenie sprawcy przestępstwa kary, czego konsekwencją staje się warunkowe umorzenie postępowania karnego. Również w przypadku amnestii, a także (co do ogólnej reguły) odnośnie do przedawnienia karalności, popełnienie czynu zabronionego, nie powinno nasuwać wątpliwości jako przyczyna pozbawienia funkcjonariusza 50% uposażenia.

Zdaniem Sądu Najwyższego celem ustawodawcy było odróżnienie konsekwencji umorzenia postępowania karnego od konsekwencji warunkowego umorzenia postępowania karnego. Funkcją art. 95 ust. 4 ustawy jest zastosowanie wobec funkcjonariusza negatywnych konsekwencji płacowych w sytuacji, gdy popełnienie przez funkcjonariusza przestępstwa nie budzi wątpliwości. Te naganne okoliczności implikują potraktowanie funkcjonariusza przez omawiany przepis w sposób podobny do osoby, która została skazana prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe z oskarżenia publicznego lub umyślnie popełnione przestępstwo skarbowe lub ukarana karą dyscyplinarną wydalenia ze służby.

Rozważania te prowadzą do konkluzji, że w przypadku, gdy postępowanie karne prowadzone przeciwko funkcjonariuszowi Służby Więziennej umorzono z powodu przedawnienia, amnestii, a także w przypadku warunkowego umorzenia tego postępowania, funkcjonariuszowi nie przysługuje zawieszona w okresie postępowania karnego część uposażenia (art. 95 ust. 4 z związku z art. 95 ust. 3 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej).

Ponieważ subsumcja dokonana w zaskarżonym wyroku nie była prawidłowa, skargę kasacyjną należało uwzględnić, o czym Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., pozostawiając Sądowi drugiej instancji orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c.).